

**Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясынын»
2015-жылдын 28-июлундагы №94-токтому менен бекитилген
«Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоодо саясий партиялардын өкүлдөрүнүн статусу жөнүндө»
Жобого өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» токтом долбооруна
Салыштырма таблица**

Колдонуудагы редакция	Сунушталган редакция
1. Жалпы Жоболор	1. Жалпы Жоболор
1.2. Ушул Жобонун максаты болуп Кыргыз Республикасында чыныгы эркин, адилеттүү жана таза шайлоолорду өткөрүүнү, жарандардын, саясий партиялардын шайлоо укуктарын ишке ашырууну камсыз кылуу саналат.	1.2. Ушул Жобонун максаты Кыргыз Республикасында чыныгы эркин, адилеттүү жана таза шайлоолорду өткөрүүнү, жарандардын, саясий партиялардын шайлоо укуктарынын ишке ашуусун камсыз кылуу болуп саналат.
1.4. Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык саясий партиянын өкүлүнө төмөнкүлөр кирет: шайлоо комиссияларындагы өкүл, ыйгарым укуктуу өкүл, анын ичинде финансылык маселелер боюнча, саясий партиянын атынан чыккан ишенимдүү адам, байкоочу.	1.4. Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык саясий партиянын өкүлүнө төмөнкүлөр кирет: шайлоо комиссиясындагы өкүл, финансылык маселелер боюнча ыйгарым укуктуу өкүл, саясий партиянын атынан чыккан ишенимдүү адам, байкоочу.
2. Шайлоо комиссияларында саясий партиянын өкүлүнүн статусу	2. Шайлоо комиссиясында саясий партиянын өкүлүнүн статусу
2.1. Талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялар катталгандан кийин анын инсандыгын ырастаган документтерди, анын негизги иштеген жери (ишинин түрү), туруктуу жашаган жеринин толук дареги жана контакттык байланыштары тууралуу маалыматтарды берүү менен тиешелүү шайлоо комиссиясына өзүнүн өкүлүн (мындан ары – шайлоо комиссияларындагы өкүл) дайындоого укуктуу.	2.1. Талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялар катталгандан кийин анын инсандыгын ырастаган документтерди, анын негизги иштеген жери (ишинин түрү), туруктуу жашаган жеринин толук дареги жана контакттык байланыштары тууралуу маалыматтарды берүү менен тиешелүү шайлоо комиссиясына өзүнүн өкүлүн (мындан ары – шайлоо комиссиясындагы өкүл) дайындоого укуктуу.
2.2. Шайлоо комиссияларындагы өкүлдүн ыйгарым укуктары ал тиешелүү шайлоо комиссиясында катталган учурдан тартып башталат.	2.2. Шайлоо комиссиясындагы өкүлдүн ыйгарым укуктары ал тиешелүү шайлоо комиссиясында катталган учурдан тартып башталат.
2.3. 21 жаш куракка чыккан, активдүү шайлоо укугуна ээ болгон жана Кыргыз Республикасынын аймагында туруктуу жашаган Кыргыз Республикасынын жараны шайлоо комиссияларындагы өкүл болууга укуктуу.	2.3. 21 жаш куракка чыккан, активдүү шайлоо укугуна ээ болгон жана Кыргыз Республикасынын аймагында туруктуу жашаган Кыргыз Республикасынын жараны шайлоо комиссиясындагы өкүл болууга укуктуу.
2.4. Төмөнкүлөр шайлоо комиссияларында өкүл болууга укуксуз: - Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештердин депутаттары; - Өкмөттүн мүчөлөрү;	2.4. Шайлоо комиссиясында өкүл болууга укуксуз: - Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештин депутаттары; - Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештин депутаттыгына

<p>— Президенттин, Жогорку Кеңештин, Өкмөттүн аннараттарынын кызматкерлери; — мамлекеттик бийлик жана жергиликтүү өз алдынча банкардуу органдарынын кызмат адамдары; - шайлоо комиссияларынын мүчөлөрү; - судьялар, аскер кызматчылары, укук коргоо жана фискалдык органдардын кызматкерлери; - чет өлкөлүк жарандар жана жарандыгы жок адамдар; - соттуулугу белгиленген тартипте алып салынбаган же жоюлбаган адамдар.</p> <p>Мамлекеттик бийлик органдарынын же жергиликтүү өз алдынча банкардуу органдарынын кызмат адамы деп бийликтин өкүлүнүн функцияларын дайыма, убактылуу же атайын ыйгарым укук боюнча ишке ашыруучу же мамлекеттик органдарда жана жергиликтүү өз алдынча банкардуу органдарында уюштуруу тескөөчү, административдик-чарбалык, контролдук-козомолдоо функцияларын аткаруучу адам түшүнүлөт.</p>	<p>талапкерлер; - саясий, атайын мамлекеттик кызматты жана саясий муниципалдык кызматты ээлеген адамдар; - мамлекеттик жарандык жана муниципалдык кызматчылар; - шайлоо комиссияларынын мүчөлөрү; - судьялар, аскер кызматчылары, укук коргоо жана фискалдык органдардын кызматкерлери; - чет өлкөлүк жарандар жана жарандыгы жок адамдар; - соттуулугу белгиленген тартипте алып салынбаган же жоюлбаган адамдар.</p>
<p>2.6. Мамлекеттик же муниципалдык кызматты айкалыштырган шайлоо комиссиясындагы өкүл өзүнүн кызмат ордунун же кызматтык абалынын артыкчылыктарын пайдаланууга укугу жок. Мыйзам чыгаруучу мамлекеттик же муниципалдык кызматчыларга шайлоо комиссияларында өкүл болушун чектебейт, бирок аларды кызмат ордунун же кызматтык абалынын артыкчылыктарын пайдаланууну чектейт. Кызмат ордунун же кызматтык абалынын артыкчылыктарын пайдалануу «Кыргыз Республикасынын Президентин Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» конституциялык Мыйзамында толук берилген (21-бер. 3-б.).</p>	<p>2.6. Шайлоо комиссиясындагы өкүл, эгерде ал жалпыга маалымдоо каражаттардын жана интернет-басылмалардын мүчөсү жана/же уюштуруучуларынан болсо, мамлекеттик кызматкер же муниципалдык ишкананын, өнөр-жайдын, мамлекеттик үлүшү 30 пайыздуу катышуусу менен мамлекеттик (муниципалдык) мекеме кызматкери болсо, өзүнүн ээлеген кызмат ордунун же кызматтык абалынын артыкчылыктарын пайдаланууга укугу жок.</p>
<p>2.7. Шайлоо комиссияларындагы өкүлгө Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан белгиленген үлгүдөгү күбөлүк берилет.</p>	<p>2.7. Шайлоо комиссиясындагы өкүлгө Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан белгиленген үлгүдөгү күбөлүк берилет.</p>
<p>2.8. Шайлоо комиссияларындагы өкүлдүн ыйгарым укуктары:</p>	<p>2.8. Шайлоо комиссиясындагы өкүлдүн ыйгарым укуктары:</p>

<p>2.8.1. Шайлоо комиссияларындагы өкүл төмөнкүлөргө укуктуу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) шайлоо комиссиясынын жыйналышында каралуучу документтер жана материалдар менен таанышууга; 2) шайлоо комиссиясынын жыйналыштарынын күн тартибине анын компетенциясына кирген маселелер боюнча сунуштарды киргизүүгө жана алар боюнча добуш берүү өткөрүүнү талап кылууга; 3) шайлоо комиссияларынын бардык жыйналыштарына катышууга жана жарыш сөздөргө чыгууга; 4) шайлоо комиссиясынын жыйналыштарынын башка катышуучуларына күн тартибине ылайык суроолорду берүүгө жана аларга маңызы боюнча жооп алууга; 5) шайлоо комиссиясынын шайлоого түздөн-түз байланыштуу документтери жана материалдары менен таанышууга жана алардын (мыйзам менен белгиленген тартипте андайга таандык кылынган купуя маалыматты камтыган документтер менен материалдарды кошпогондо) көчүрмөлөрүн алууга; 6) шайлоо комиссиясынын аракеттерине (аракетсиздигине) мыйзамда белгиленген тартипте даттанууга. 7) шайлоочунун инсандыгын көрсөткөн документтин дал келишин жана бюллетенди алуунун тууралыгын текшерүүгө. 	<p>2.8.1. Шайлоо комиссиясындагы өкүл төмөнкүлөргө укуктуу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) шайлоо комиссиясынын жыйналышында каралуучу документтер жана материалдар менен таанышууга; 2) шайлоо комиссиясынын жыйналыштарынын күн тартибине анын компетенциясына кирген маселелер боюнча сунуштарды киргизүүгө жана алар боюнча добуш берүү өткөрүүнү талап кылууга; 3) шайлоо комиссияларынын бардык жыйналыштарына катышууга жана жарыш сөздөргө чыгууга; 4) шайлоо комиссиясынын жыйналыштарынын башка катышуучуларына күн тартибине ылайык суроолорду берүүгө жана аларга маңызы боюнча жооп алууга; 5) шайлоо комиссиясынын шайлоого түздөн-түз байланыштуу документтери жана материалдары менен таанышууга жана алардын (мыйзам менен белгиленген тартипте андайга таандык кылынган купуя маалыматты камтыган документтер менен материалдарды кошпогондо) көчүрмөлөрүн алууга; 6) шайлоо комиссиясынын аракеттерине (аракетсиздигине) мыйзамда белгиленген тартипте даттанууга. 7) шайлоочунун инсандыгын көрсөткөн документтин дал келишин жана бюллетенди алуунун тууралыгын текшерүүгө.
<p>2.8.2. Шайлоо комиссияларындагы өкүлдүн төмөнкүлөргө укугу жок:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) шайлоо комиссиясы тарабынан жүргүзүлүүчү текшерүүлөргө катышууга; 2) түшүндүрмөлөрдү жана көрсөтмөлөрдү берүүгө, шайлоо комиссиясынын атынан билдирүү жасоого; 3) добуш берүүнүн жыйынтыктары жана шайлоонун натыйжалары жөнүндө протоколдорду түзүүгө; 4) шайлоо комиссиясынын ыйгарым укуктарына таандык кылынган чечимдерди кабыл алууда добуш берүүгө катышууга; 5) шайлоо комиссиясынын чечимдерине жана протоколдоруна кол коюуга. 	<p>2.8.2. Шайлоо комиссиясындагы өкүлдүн төмөнкүлөргө укугу жок:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) шайлоо комиссиясы тарабынан жүргүзүлүүчү текшерүүлөргө катышууга; 2) түшүндүрмөлөрдү жана көрсөтмөлөрдү берүүгө, шайлоо комиссиясынын атынан билдирүү жасоого; 3) добуш берүүнүн жыйынтыктары жана шайлоонун натыйжалары жөнүндө протоколдорду түзүүгө; 4) шайлоо комиссиясынын ыйгарым укуктарына таандык кылынган чечимдерди кабыл алууда добуш берүүгө катышууга; 5) шайлоо комиссиясынын чечимдерине жана протоколдоруна кол коюуга.
<p>2.8.3. Шайлоо комиссияларындагы өкүлдүн ыйгарым укуктары саясий партиянын чечими боюнча ар кандай убакта токтолушу жана башка адамга өткөрүп берилиши мүмкүн.</p>	<p>2.8.3. Шайлоо комиссиясындагы өкүлдүн ыйгарым укуктары саясий партиянын чечими боюнча ар кандай убакта токтолушу жана башка адамга өткөрүп берилиши мүмкүн.</p>

<p>Шайлоо комиссияларындагы өкүлдүн ыйгарым укуктары талапкерлердин тизмесин каттоо жокко чыгарылган учурда да токтотулушу мүмкүн.</p> <p>Шайлоо комиссияларындагы өкүлдүн ыйгарым укуктары шайлоонун жыйынтыктары расмий жарыялангандан кийин токтотулат.</p> <p>Саясий партия тарабынан добуш берүүнүн жыйынтыктарына, шайлоонун жыйынтыктарына даттанылган учурда шайлоо комиссияларындагы өкүлдүн ыйгарым укуктары даттануунун маңызы боюнча сот тарабынан биротоло чечим чыгарылгандан кийин токтотулат.</p>	<p>Шайлоо комиссиясындагы өкүлдүн ыйгарым укуктары талапкерлердин тизмесин каттоо жокко чыгарылган учурда токтотулат.</p> <p>Шайлоо комиссиясындагы өкүлдүн ыйгарым укуктары шайлоонун жыйынтыктары расмий жарыялангандан кийин токтотулат.</p> <p>Саясий партия тарабынан добуш берүүнүн жыйынтыктарына, шайлоонун жыйынтыктарына даттанылган учурда шайлоо комиссиясындагы өкүлдүн ыйгарым укуктары даттануунун маңызы боюнча сот тарабынан биротоло чечим чыгарылгандан кийин токтотулат.</p>
<p>2.8.4. Шайлоо комиссияларындагы өкүл Кыргыз Республикасынын шайлоо жөнүндө мыйзамына ылайык башка ыйгарым укуктарды ишке ашырат.</p>	<p>2.8.4. Шайлоо комиссиясындагы өкүл Кыргыз Республикасынын шайлоо жөнүндө мыйзамына ылайык башка ыйгарым укуктарды ишке ашырат.</p>
<p>3. Саясий партиялардын ыйгарым укуктуу өкүлдөрү</p>	<p>3. Саясий партиялардын ыйгарым укуктуу өкүлдөрү</p>
<p>3.1. Саясий партиялар ыйгарым укуктуу өкүлдөрдү дайындайт, алар шайлоого катышууга байланышкан маселелер, анын ичинде каржылык маселелер боюнча тиешелүү саясий партияларга өкүл болот.</p>	<p>3.1. Саясий партиялар экиден ашпаган ыйгарым укуктуу өкүлдөрдү дайындайт, алар шайлоого катышууга байланышкан маселелер, анын ичинде каржылык маселелер боюнча тиешелүү саясий партияларга өкүл болот.</p>
<p>3.2. Депутаттар, Өкмөттүн мүчөлөрү, Президенттин, Жогорку Кеңештин, Өкмөттүн аппараттарынын кызматкерлери, мамлекеттик бийлик органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын кызмат адамдары, шайлоо комиссияларынын мүчөлөрү, судьялар, укук коргоо жана фискалдык органдардын кызматкерлери, аскер кызматчылары, чет өлкөлүк жарандар жана жарандыгы жок адамдар ыйгарым укуктуу өкүл боло алышпайт.</p>	<p>3.2. Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештин депутаттары, Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештин депутаттыгына талапкерлер, саясий, атайын мамлекеттик кызматты ээлеген адамдар, мамлекеттик жарандык жана муниципалдык кызматчылар шайлоо комиссияларынын мүчөлөрү, судьялар, укук коргоо жана фискалдык органдардын кызматкерлери, чет өлкөлүк жарандар жана жарандыгы жок адамдар ыйгарым укуктуу өкүл боло албайт.</p>
<p>3.3. Саясий партиянын ыйгарым укуктуу өкүлдөрүнүн тизмеси ар бир ыйгарым укуктуу өкүлдүн ыйгарым укуктарын, аты-жөнүн, туулган датасын, паспортунун же анын ордун басуучу документинин сериясы менен номерин жана ал берилген датаны, жашаган жеринин дарегин, негизги ишинин же кызматынын ордун, ээлеген кызматын (негизги иштеген же кызмат кылган жери жок болгон учурда - ишинин түрүн), телефон номерин көрсөтүү менен</p>	<p>3.3. Саясий партиянын ыйгарым укуктуу өкүлдөрүнүн тизмеси ар бир ыйгарым укуктуу өкүлдүн ыйгарым укуктарын, аты-жөнүн, туулган датасын, паспортунун же анын ордун басуучу документинин сериясы менен номерин жана ал берилген датаны, жашаган жеринин дарегин, негизги ишинин же кызматынын ордун, ээлеген кызматын (негизги иштеген же кызмат кылган жери жок болгон учурда - ишинин түрүн), телефон номерин көрсөтүү менен Борбордук шайлоо комиссиясына</p>

<p>Борбордук шайлоо комиссиясына берилет. Каржы маселелери боюнча ыйгарым укуктуу өкүл үчүн - каржы документтерине кол коюу укугу да кошумча көрсөтүлөт.</p> <p>Борбордук шайлоо комиссиясына берилүүчү тизмеге аталып кеткен ар бир адамдын ыйгарым укуктуу өкүлдүн ишин жүзөгө ашырууга жазуу жүзүндөгү макулдугу тиркелет.</p>	<p>берилет. Каржы маселелери боюнча ыйгарым укуктуу өкүл үчүн - каржы документтерине кол коюу укугу да кошумча көрсөтүлөт.</p> <p>Борбордук шайлоо комиссиясына берилүүчү тизмеге аталып кеткен ар бир адамдын ыйгарым укуктуу өкүлдүн ишин жүзөгө ашырууга жазуу жүзүндөгү макулдугу тиркелет.</p> <p>Мында саясий партия ыйгарым укуктуу өкүлдүн “Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 19-беренесинин талаптарына ылайык келерин ырастайт жана берген маалыматтары үчүн мыйзамдарга ылайык жоопкерчилик тартат.</p>
<p>3.4. Борбордук шайлоо комиссиясы зарыл документтер келип түшкөн күндөн тартып 2 календардык күндүн ичинде мыйзамга ылайык ыйгарым укуктуу өкүлдөргө каттоо күбөлүктөрүн берет же болбосо каттоодон баш тартуу жөнүндө жүйөөлүү чечимди кабыл алат.</p>	<p>3.4. Борбордук шайлоо комиссиясы зарыл документтер келип түшкөн күндөн тартып 3 календардык күндүн ичинде мыйзамга ылайык ыйгарым укуктуу өкүлдөргө каттоо күбөлүктөрүн берет же болбосо каттоодон баш тартуу жөнүндө жүйөөлүү чечимди кабыл алат.</p>
<p>3.5. Саясий партиянын ыйгарым укуктуу өкүлү каттоо күбөлүктөрү берилгенден кийин дайындалды деп эсептелинет, ыйгарым укуктуу өкүлдүн укуктарына жана милдеттерине ээ болот.</p>	<p>3.5. Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан каттоо күбөлүктөрү берилгенден жана катталгандан кийин, саясий партиянын ыйгарым укуктуу өкүлдүн укуктарына жана милдеттерине ээ болот.</p>
<p>3.6. Саясий партиянын мамлекеттик же муниципалдык кызматты айкалыштырган ыйгарым укуктуу өкүлү өзүнүн кызмат ордунун же кызматтык абалынын артыкчылыктарын пайдаланууга укугу жок.</p>	<p>КРнын 2019-жылдын 8-августундагы №116 конституциялык Мыйзамына ылайык күчүн жоготту</p>
<p>3.9. Саясий партиянын ыйгарым укуктуу өкүлдөрүнүн ыйгарым укуктарынын мөөнөтү аларды каттаган күндөн тартып башталат жана саясий партиянын талапкерлеринин тизмесинде көрсөтүлгөн бардык талапкерлер талапкердин статусун жоготкон учурдан тартып, бирок шайлоонун жыйынтыктары расмий жарыяланган күндөн кечиктирилбестен аяктайт. Каржы маселелери боюнча ыйгарым укуктуу өкүлдөрдүн ыйгарым укуктарынын мөөнөтү шайлоонун жыйынтыктары аныкталган күндөн тартып 20 календардык күндөн кийин аяктайт.</p>	<p>3.9. Саясий партиянын ыйгарым укуктуу өкүлдөрүнүн ыйгарым укуктарынын мөөнөтү саясий партиянын талапкерлеринин тизмесинин курамында көрсөтүлгөн бардык талапкерлердин, Жогорку Кеңештин депутаттыгына талапкердик статусун жоготкон учурдан тартып, бирок шайлоонун натыйжалары расмий жарыяланган күндөн кечиктирилбестен аяктайт. Каржы маселелери боюнча ыйгарым укуктуу өкүлдөрдүн ыйгарым укуктарынын мөөнөтү шайлоонун жыйынтыктары аныкталган күндөн тартып 20 календардык күндөн кийин аяктайт.</p>
<p>4. Саясий партиялардын ишенимдүү адамдары</p>	<p>4. Саясий партиялардын ишенимдүү адамдары</p>

<p>4.1. Саясий партиялар жана депутаттыкка талапкерлердин тизмесиндеги талапкерлер аларды көрсөткөн, катталган саясий партия менен макулдануу боюнча өз ишенимдүү адамдарын дайындоого укуктуу.</p>	<p>4.1. Саясий партиялар талапкерлердин тизмеси катталгандан кийин өз ишенимдүү адамдарын дайындоого укуктуу.</p>
<p>4.2.Ишенимдүү адамдарды каттоо Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан депутаттыкка талапкердин жана саясий партиянын жазуу жүзүндөгү сунуштамасынын, ушул депутаттыкка талапкердин жана саясий партиянын ишенимдүү адамы болууга макулдугу жөнүндө жарандын өзүнүн арызынын же саясий партиянын жазуу жүзүндөгү сунуштамасынын жана парламенттик шайлоого катышууну каалаган саясий партиянын ишенимдүү адамы болууга макулдугу жөнүндө жарандын өзүнүн арызынын негизинде жүзөгө ашырылат. Шайлоо комиссиясы ишенимдүү адамга белгиленген үлгүдөгү күбөлүк берет.</p>	<p>4.2.Ишенимдүү адамдарды каттоо Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан саясий партиянын жазуу жүзүндөгү сунуштамасынын, ушул депутаттыкка талапкердин жана саясий партиянын ишенимдүү адамы болууга макулдугу жөнүндө жарандын өзүнүн арызынын же саясий партиянын жазуу жүзүндөгү сунуштамасынын жана парламенттик шайлоого катышууну каалаган саясий партиянын ишенимдүү адамы болууга макулдугу жөнүндө жарандын өзүнүн арызынын негизинде жүзөгө ашырылат. Шайлоо комиссиясы ишенимдүү адамга белгиленген үлгүдөгү күбөлүк берет.</p>
<p>4.3. Депутаттар, Өкмөттүн мүчөлөрү, Президенттин, Жогорку Кеңештин, Өкмөттүн аппараттарынын кызматкерлери, мамлекеттик бийликтин органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын кызмат адамдары, шайлоо комиссияларынын мүчөлөрү, судьялар, укук коргоо жана фискалдык органдардын кызматкерлери, чет өлкөлүк жарандар жана жарандыгы жок адамдар ыйгарым укуктуу өкүлдөр боло алышпайт.</p>	<p>4.3. Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештин депутаттары, Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештин депутаттыгына талапкерлер, саясий, атайын мамлекеттик кызматты ээлеген адамдар, мамлекеттик жарандык жана муниципалдык кызматчылар шайлоо комиссияларынын мүчөлөрү, судьялар, укук коргоо жана фискалдык органдардын кызматкерлери, чет өлкөлүк жарандар жана жарандыгы жок адамдар ыйгарым укуктуу өкүл боло албайт.</p>
<p>4.4. Ишенимдүү адамдар депутаттыкка талапкерлер жана/же саясий партия тарабынан берилген ыйгарым укуктардын чектеринде аракеттенет.</p>	<p>4.4. Ишенимдүү адамдар саясий партия тарабынан берилген ыйгарым укуктардын чектеринде аракеттенет.</p>
<p>4.7.Саясий партиялар, саясий партиялардан депутаттыкка талапкерлердин тизмесиндеги талапкерлер Борбордук шайлоо комиссиясына кабарлоо менен аларды ар кандай убакта чакыртып алууга укуктуу, ал ишенимдүү адамдарга берилген күбөлүктөрдү жокко чыгарат. Ишенимдүү адам Борбордук шайлоо комиссиясына өзүнө берилген күбөлүктү кайтарып берип жана бул жөнүндө өзүн дайындаган саясий партияга билдирүү менен ар кандай убакта өз демилгеси боюнча өзүнүн ыйгарым укуктарын алып салууга укуктуу.</p>	<p>4.7.Саясий партиялар, Борбордук шайлоо комиссиясына кабарлоо менен аларды ар кандай убакта чакыртып алууга укуктуу, ал ишенимдүү адамдарга берилген күбөлүктөрдү жокко чыгарат. Ишенимдүү адам Борбордук шайлоо комиссиясына өзүнө берилген күбөлүктү кайтарып берип жана бул жөнүндө өзүн дайындаган саясий партияга билдирүү менен ар кандай убакта өз демилгеси боюнча өзүнүн ыйгарым укуктарын алып салууга укуктуу.</p>
<p>4.8. Ишенимдүү адамдардын ыйгарым укуктары саясий партия тарабынан көрсөтүлгөн талапкерлердин тизмесине</p>	<p>4.8. Ишенимдүү адамдардын ыйгарым укуктары саясий партиянын талапкерлеринин тизмесинин курамында көрсөтүлгөн бардык</p>

<p>киргизилген аларды дайындаган талапкерлердин өздөрүнүн статусу ажырашы менен бирге токтотулат.</p>	<p>талапкерлердин статусун жоготкон учурдан тартып, бирок шайлоонун натыйжалары расмий жарыяланган күндөн кечиктирбестен аяктайт.</p>
<p>5. Саясий партиялардан байкоочулар</p>	<p>5. Саясий партиялардан байкоочулар</p>
<p>5.1. Талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партия, мыйзамдарда белгиленген тартипте, шайлоого даярдык көрүүгө, добуш берүүнү жүргүзүүгө, добуштарды санаоого, добуш берүүнүн жыйынтыктарын белгилөөгө жана шайлоонун жыйынтыктарын аныктоого байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашыруучу байкоочуну дайындоого укуктуу.</p>	<p>5.1. Саясий партия ар бир участкалык шайлоо комиссиясына экиден ашык эмес байкоочу дайындай алат, алар добуш берүүнү өткөрүүгө жана добуш берүү үчүн жайдагы башка шайлоо аракеттерине кезектешип байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашыруу укугуна ээ болушат. Шайлоо комиссиясынын жайында, добуш берүү үчүн жайда катталган бир талапкердин, бир саясий партиянын кызыкчылыктарын билдирүүчү эки же андан көп байкоочунун бир убакта байкоочунун ыйгарым укуктарын жүзөгө ашырууларына жол берилбейт.</p>
<p>5.2. Байкоочу байкоочунун укуктарына жана милдеттерине, тиешелүү шайлоо комиссиясына жолдомо келип түшкөндөн кийин ээ болот. Жолдомодо байкоочунун аты-жөнү, туруктуу жашаган жери, шайлоо участкаторунун номерлери, шайлоо комиссияларынын аталыштары көрсөтүлөт, ошондой эле анда мыйзамдарда каралган чектөөлөрдүн жок экени тууралуу жазуу жазылат. Жолдомо паспортту же аны алмаштыруучу документти көрсөткөндө жарактуу. Байкоочуну жиберүү жөнүндө алдын ала кабарлоо талап кылынбайт.</p>	<p>5.2. Байкоочу байкоочунун укуктарына жана милдеттерине, тиешелүү шайлоо комиссиясына, аны дайындаган талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиядан жолдомо келип түшкөндөн кийин ээ болот. Жолдомодо байкоочунун фамилиясы, аты-жөнү, туруктуу жашаган жери, шайлоо участкаторунун номерлери, шайлоо комиссияларынын аталыштары көрсөтүлөт, ошондой эле анда мыйзамдарда каралган чектөөлөрдүн жок экени тууралуу жазуу жазылат. Жолдомо паспортту же аны алмаштыруучу документти көрсөткөндө жарактуу, саясий партиянын мөөрү коюлганда жарактуу болуп эсептелет. Байкоочуну жиберүү жөнүндө алдын ала кабарлоо талап кылынбайт.</p>
<p>5.3. Жигердүү шайлоо укугуна ээ болгон Кыргыз Республикасынын жарандары байкоочу болууга укуктуу. Төмөнкүлөр байкоочу болууга укуксуз: Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештин депутаты, мамлекеттик органдын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органынын кызмат адамы, шайлоо комиссиясынын мүчөсү; талапкердин, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиянын шайлоо комиссияларындагы өкүлдөрү; судьялар, прокурорлор, башка укук коргоо жана фискалдык органдардын кызматчылары, аскер кызматчылары.</p>	<p>5.3. Жигердүү шайлоо укугуна ээ болгон Кыргыз Республикасынын жарандары байкоочу болууга укуктуу. Төмөнкүлөр байкоочу болууга укуксуз: Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештин депутаты, Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештин депутаттыгына талапкер, саясий, атайын мамлекеттик кызматты ээлеген адамдар, мамлекеттик жарандык жана муниципалдык кызматчылар, шайлоо комиссиясынын мүчөсү; талапкердин, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиянын шайлоо комиссияларындагы өкүлдөрү; судьялар, прокурорлор, башка укук коргоо жана фискалдык органдардын кызматчылары, аскер</p>

	кызматчылары.
<p>5.4. Байкоочу төмөнкүлөргө укуктуу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) кандай гана болбосун деңгээлдеги шайлоо комиссиясынын курамын түзүүгө байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга; 2) шайлоочулардын тизмесин түзүүнүн жүрүшүнө байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга; 3) шайлоочуларды эсепке алуунун жүрүшүнө байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга; 4) шайлоону маалыматтык камсыз кылууга байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга; 5) шайлоо комиссиясында турган шайлоочулардын тизмеси менен, добуш берүү үчүн жайдан тышкары жерде добуш берүү жөнүндө арыздардын (кайрылуулардын) реестри менен таанышууга; 6) добуш берүү күнү сутканын каалаган убагында добуш берүүчү жайда болууга; 7) шайлоочулардын добуш берүүчү жайдан тышкары жерде добуш берүүлөрүнө катышууга; 8) көпчүлүк алдында, анын ичинде жалпыга маалымдоо каражаттары аркылуу шайлоону даярдоо жана өткөрүү жөнүндө өз пикирин баяндоого, билдирүү жасоого; 9) ары-бери эркин жүрүүгө жана кайсы гана болбосун шайлоо участкаларында жана шайлоо комиссияларында болууга; 10) добуш берүүнүн жашыруундуулугун бузбастан, уюштуруунун жана добуш берүүнүн белгиленген тартибине, анын ичинде шайлоо бюллетендеринин берилишине байкоо жүргүзүүгө; шайлоочулардын тизмесине киргизилген шайлоочулардын, шайлоочуларга берилген шайлоо бюллетендеринин, жокко чыгарылган шайлоо бюллетендеринин санын эсептөөгө байкоо жүргүзүүгө; шайлоо бюллетендеринин мазмунун көрүүнү камсыз кылган аралыкта жана шарттарда шайлоочулардын добуштарын эсептөөгө байкоо жүргүзүүгө; шайлоочулардын добуштарын саноодо толтурулган же толтурулбаган кандай болбосун шайлоо бюллетени менен таанышууга; шайлоо комиссиясынын добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө протоколдорду жана башка документтерди түзүүлөрүнө байкоо жүргүзүүгө; 11) өзү жиберилген участкалык шайлоо комиссиясынын 	<p>5.4. Байкоочу төмөнкүлөргө укуктуу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) кандай гана болбосун деңгээлдеги шайлоо комиссиясынын курамын түзүүгө байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга; 2) шайлоочулардын тизмесин түзүүнүн жүрүшүнө байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга; 3) шайлоочуларды эсепке алуунун жүрүшүнө байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга; 4) шайлоону маалыматтык камсыз кылууга байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга; 5) шайлоо комиссиясында турган шайлоочулардын тизмеси менен, добуш берүү үчүн жайдан тышкары жерде добуш берүү жөнүндө арыздардын (кайрылуулардын) реестри менен таанышууга; 6) добуш берүү күнү сутканын каалаган убагында добуш берүүчү жайда болууга; 7) шайлоочулардын добуш берүүчү жайдан тышкары жерде добуш берүүлөрүнө катышууга; 8) көпчүлүк алдында, анын ичинде жалпыга маалымдоо каражаттары аркылуу шайлоону даярдоо жана өткөрүү жөнүндө өз пикирин баяндоого, билдирүү жасоого; 9) ары-бери эркин жүрүүгө жана кайсы гана болбосун шайлоо участкаларында жана шайлоо комиссияларында болууга; 10) добуш берүүнүн жашыруундуулугун бузбастан, уюштуруунун жана добуш берүүнүн белгиленген тартибине, анын ичинде шайлоо бюллетендеринин берилишине байкоо жүргүзүүгө; шайлоочулардын тизмесине киргизилген шайлоочулардын, шайлоочуларга берилген шайлоо бюллетендеринин, жокко чыгарылган шайлоо бюллетендеринин санын эсептөөгө байкоо жүргүзүүгө; шайлоо бюллетендеринин мазмунун көрүүнү камсыз кылган аралыкта жана шарттарда шайлоочулардын добуштарын эсептөөгө байкоо жүргүзүүгө; шайлоочулардын добуштарын саноодо толтурулган же толтурулбаган кандай болбосун шайлоо бюллетени менен таанышууга; шайлоо комиссиясынын добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө протоколдорду жана башка документтерди түзүүлөрүнө байкоо жүргүзүүгө; 11) өзү жиберилген участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасына, ал

<p>төрагасына, ал эми ал жокто - аны алмаштырган адамга добуш берүүнү уюштуруу маселелери боюнча сунуштар жана сын пикирлер менен кайрылууга;</p> <p>12) ал өзү жиберилген шайлоо комиссиясынын протоколу менен таанышууга;</p> <p>13) шайлоо комиссиясынан протоколдордун жана ага тиркелген документтердин көчүрмөлөрүн алууга;</p> <p>14) өзү жиберилген шайлоо комиссиясынын чечимдерине жана (же) аракеттерине (аракетсиздиктерине) мыйзамда белгиленген тартипте даттанууга;</p> <p>15) тиешелүү шайлоо комиссияларында шайлоочулардын добуштарын кайра саноого катышууга;</p> <p>16) өзүнүн статусу, аты-жөнү, аны шайлоо комиссиясына жиберген саясий партиянын аталышы белгиленген, шайлоо алдындагы үгүт белгилерин камтыбаган төш белги тагынып жүрүүгө;</p> <p>17) шайлоочулардын добуш берүүлөрүнүн сырын бузбастан, добуш берүүнүн жыйынтыктарын чыгарууга тоскоолдук кылбастан фото-көрмө тартууну, укма жазууну жүзөгө ашырууга.</p>	<p>эми ал жокто - аны алмаштырган адамга добуш берүүнү уюштуруу маселелери боюнча сунуштар жана сын пикирлер менен кайрылууга;</p> <p>12) ал өзү жиберилген шайлоо комиссиясынын протоколу менен таанышууга;</p> <p>13) шайлоо комиссиясынан протоколдордун жана ага тиркелген документтердин көчүрмөлөрүн алууга;</p> <p>14) өзү жиберилген шайлоо комиссиясынын чечимдерине жана (же) аракеттерине (аракетсиздиктерине) мыйзамда белгиленген тартипте даттанууга;</p> <p>15) тиешелүү шайлоо комиссияларында шайлоочулардын добуштарын кайра саноого катышууга;</p> <p>16) өзүнүн статусу, аты-жөнү, аны шайлоо комиссиясына жиберген саясий партиянын аталышы белгиленген, шайлоо алдындагы үгүт белгилерин камтыбаган төш белги тагынып жүрүүгө;</p> <p>17) шайлоочулардын добуш берүүлөрүнүн сырын бузбастан, добуш берүүнүн жүрүшүнө, добуш берүүнүн жыйынтыктарын чыгарууга тоскоолдук кылбастан жеке өзү фото-көрмө тартууну, укма жазууну жүзөгө ашырууга.</p>
<p align="center">6. Шайлоо процессинин стадияларында саясий партиянын өкүлдөрү</p>	<p align="center">6. Шайлоо процессинин стадияларында саясий партиянын өкүлдөрү</p>
<p>6.2. Шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүүдө байкоочуларды кошпогондо, байкоочулар төмөнкүлөргө укуктуу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - үгүт өнөгүн уюштурууга жана өткөрүүгө катышууга; - телерадио көрсөтүү каналдарында биргелешкен үгүт иш-чараларына катышууга; - үгүт материалдарын жайылтууга; - башка үгүт иш-чараларына катышууга. <p>Шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүүдө —жалпыга маалымдоо каражаттарынын эркиндигин кыянаттык менен пайдаланууга, башкача айтканда улуттук, этностук, расалык, диндик, аймактар аралык кастыкты, гендердик жана башка социалдык артыкчылыктарды, басмырлоолорго, кастыкка чакырууларды үгүттөөгө; же бийликти басып алуу, конституциялык түзүлүштү зомбулук менен өзгөртүү жана мамлекеттин бүтүндүгүн бузуу чакырыктарын; согушту үгүттөөгө; башка мамлекеттердин</p>	<p>6.2. Шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүүдө байкоочуларды кошпогондо, байкоочулар төмөнкүлөргө укуктуу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - үгүт өнөгүн уюштурууга жана өткөрүүгө катышууга; - телерадио көрсөтүү каналдарында биргелешкен үгүт иш-чараларына катышууга; - үгүт материалдарын жайылтууга; - башка үгүт иш-чараларына катышууга. <p>Шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүүдө жалпыга маалымдоо каражаттарынын эркиндигин кыянат пайдаланууга жол берилбейт: улуттук, этностук, расалык, диндик, аймактар аралык кастыкты, гендердик жана башка социалдык артыкчылыктарды, басмырлоолорго, кастыкка чакырууларды үгүттөөгө; же бийликти басып алуу, конституциялык түзүлүштү зомбулук менен өзгөртүү жана мамлекеттин бүтүндүгүн бузуу чакырыктарын; согушту үгүттөөгө; чет мамлекеттердин саясий жана мамлекеттик ишмерлери менен</p>

мамлекеттик жана саясий ишмерлеринин сүрөттөрүн пайдалануу менен фото- жана көрмө материалдарды пайдаланууга жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында тыюу салынган жалпыга маалымдоо каражаттарынын эркиндигинен кыянат пайдалануунун башка тариздерине тыюу салынат;

- шайлоочуларды сатып алууга: ~~шайлоочуларга~~ акча каражаттарын төлөп берүүгө; ~~шайлоочуларга~~ белектерди жана башка баалуулуктарды тапшырууга; товарларды жеңилдетилген баада сатып өткөрүүнү жүргүзүүгө; талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиянын басылма үгүт материалдарын, алардын энбелгилерин камтыган төш белгилерди, футболкаларды, баш кийимдерди, моюн ороочторду кошпогондо, кандай гана болбосун товарларды бекер таркатууга; ошондой эле акысыз же жеңилдетилген шарттарда кызмат көрсөтүүлөргө тыюу салынат;

- шайлоо дайындалган учурдан тартып жана шайлоонун жыйынтыктары жарыяланганга чейин кайрымдуулук иштерин жүргүзүүгө;

- билип туруп жалган маалыматтарга негизделген жана талапкерлердин, саясий партиялардын абийирине, ар-намысына же ишкер беделине зыян келтирген жарыялоолорго жол берүүгө.

6.5. Шайлоо мыйзамы бузулгандыгы аныкталган же кабыл алынган чечимдерге же аракеттерге (аракетсиздиктерге) макулдук берилбеген учурда өкүлдөр жогору турган шайлоо комиссиясына же сотко мамлекеттик жана башка органдардын, алардын кызмат адамдарынын, шайлоо процессинин башка катышуучуларынын чечимдерине жана (же) аракеттерине (аракетсиздигине) арыздары (даттануулары) менен кайрылууга укуктуу.

Өкүлдөр ошондой эле жарандардын шайлоо укуктарын бузган шайлоо комиссияларынын чечимдерине жана (же) аракеттерине (аракетсиздиктерине) мыйзамда белгиленген тартипте жогору турган комиссияга же сотко арыздары (даттануулары) менен

көпчүлүк катышкан иш-чараларды жалпына маалымдоо каражаттарында чагылдыруу менен өткөрүүгө; башка

мамлекеттердин мамлекеттик жана саясий ишмерлеринин сүрөттөрүн пайдалануу менен фото- жана көрмө материалдарды пайдаланууга жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында тыюу салынган жалпыга маалымдоо каражаттарынын эркиндигинен кыянат пайдалануунун башка тариздерине тыюу салынат.

Шайлоо дайындалган учурдан тартып шайлоочуларды сатып алууга: акча каражаттарын төлөп берүүгө; белектерди жана башка баалуулуктарды тапшырууга; товарларды жеңилдетилген баада сатып өткөрүүнү жүргүзүүгө; талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиянын басылма үгүт материалдарын, алардын энбелгилерин камтыган төш белгилерди, футболкаларды, баш кийимдерди, моюн ороочторду кошпогондо, кандай гана болбосун товарларды бекер таркатууга; **Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан бекитилген тизмекке ылайык талапкердин сүрөтүн камтыган басылма үгүт материалдарын;** ошондой эле акысыз же жеңилдетилген шарттарда кызмат көрсөтүүлөргө тыюу салынат.

Саясий партиянын өкүлдөрү шайлоо дайындалган учурдан тартып жана шайлоонун жыйынтыктары жарыяланганга чейин кайрымдуулук иштерин жүргүзүүгө **укуксуз.**

Саясий партиянын өкүлдөрү билип туруп жалган маалыматтарга негизделген жана талапкерлердин, саясий партиялардын абийирине, ар-намысына же ишкер беделине зыян келтирген жарыялоолорго жол берүүгө **укуксуз.**

6.5. Өкүл “Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө” конституциялык Мыйзамдын талаптарын бузган мамлекеттик жана башка органдардын, алардын кызмат адамдарынын, башка шайлоо процессиндеги субъекттердин (саясий партиянын, талапкерлердин тизмесине киргизилген талапкердин, шайлоо комиссиясындагы саясий партиянын өкүлүнн) шайлоо укуктарын бузган шайлоо процессинин субъекттеринин чечимдери жана (же) аракеттери (аракетсиздиги) Кыргыз Республикасынын Мыйзамдарына ылайык прокуратура органдарына, ички иштер органдарына, шайлоо комиссияларына же сотко кайрылышы мүмкүн.

кайрылууга укуктуу.

Шайлоо процессиндеги субъектеринин шайлоо укуктарын бузган шайлоо комиссиясынын, алардын кызмат адамдарынын чечимдери жана (же) аракеттери (аракетсиздиги) жогору турган шайлоо комиссиясына, Борбордук шайлоо комиссиянын чечимдери жана (же) аракеттери (аракетсиздиги) сотко даттанылат.